

Υπηρεσία Τύπου και
Πληροφόρησης

Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ ΤΥΠΟΥ αριθ. 40/11
Λουξεμβούργο, 28 Απριλίου 2011

Απόφαση στην υπόθεση C-61/11 PPU
Hassen El Dridi ή Soufi Karim

Η οδηγία για την επιστροφή των παρανόμων μεταναστών απαγορεύει εθνική νομοθεσία που επιβάλλει ποινή φυλακίσεως σε παρανόμως διαμένοντα υπήκοο τρίτης χώρας ο οποίος δεν συμμορφώνεται προς διαταγή εγκαταλείψεως του εθνικού εδάφους

Ποινική κύρωση όπως η προβλεπόμενη από την ιταλική νομοθεσία παρακωλύει ενδεχομένως την επίτευξη του σκοπού περί καθιέρωσης μιας αποτελεσματικής πολιτικής απομακρύνσεως και επαναπατρισμού με σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων

Ο Hassen El Dridi, υπήκοος τρίτης χώρας, εισήλθε παρανόμως στην Ιταλία. Το 2004 εκδόθηκε εις βάρος του απόφαση απελάσεως, βάσει της οποίας το 2010 διετάχθη να εγκαταλείψει το εθνικό έδαφος εντός προθεσμίας πέντε ημερών. Ως αιτιολογία του μέτρου αυτού προβλήθηκε η απουσία εγγράφων ταυτότητας, η έλλειψη διαθέσιμου μεταφορικού μέσου, καθώς και η αδυναμία –λόγω ελλείψεως θέσεων– φιλοξενίας του προσωρινώς σε κέντρο κρατήσεως. Δεδομένου ότι δεν συμμορφώθηκε προς τη διαταγή αυτή, ο Hassen El Dridi καταδικάστηκε από το Tribunale di Trento (Ιταλία) σε φυλάκιση ενός έτους.

Το Εφετείο του Trento, ενώπιον του οποίου ο Hassen El Dridi άσκησε έφεση, ζητεί από το Δικαστήριο να διευκρινίσει κατά πόσον η οδηγία για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών («οδηγία για την επιστροφή») ¹ απαγορεύει εθνική νομοθεσία, η οποία προβλέπει την επιβολή ποινής φυλακίσεως σε παρανόμως διαμένοντα αλλοδαπό για τον μοναδικό λόγο ότι παραμένει, κατά παράβαση διαταγής εγκαταλείψεως του εθνικού εδάφους εντός ορισμένης προθεσμίας, στο εν λόγω έδαφος χωρίς να συντρέχει δικαιολογητικός λόγος.

Το Δικαστήριο έκανε δεκτό το αίτημα του αιτούντος δικαστηρίου να εξετάσει την υπόθεση κατ' εφαρμογή της επείγουσας διαδικασίας, καθότι ο Hassen El Dridi τελεί υπό κράτηση.

Επισημαίνει, κατ' αρχάς, ότι η «οδηγία για την επιστροφή» θεσπίζει τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες ενόψει της καθιέρωσης μιας αποτελεσματικής πολιτικής απομακρύνσεως και επαναπατρισμού των ατόμων, με σεβασμό των θεμελιωδών τους δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειάς τους. Τα κράτη μέλη δεν μπορούν να αποκλίνουν από τους εν λόγω κανόνες και διαδικασίες εφαρμόζοντας αυστηρότερους κανόνες.

Η εν λόγω οδηγία καθιερώνει επακριβώς τη διαδικασία που πρέπει να εφαρμόζει για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων αλλοδαπών και καθορίζει τη χρονική σειρά διεξαγωγής των διαφόρων σταδίων της διαδικασίας αυτής.

Το πρώτο στάδιο συνίσταται στην έκδοση αποφάσεως περί επιστροφής. Στο πλαίσιο του σταδίου αυτού, πρέπει να δίνεται προτεραιότητα στη δυνατότητα οικειοθελούς αναχωρήσεως, προς δε τούτου χορηγείται κατά κανόνα στον ενδιαφερόμενο χρονικό διάστημα που μπορεί να κυμαίνεται από επτά έως τριάντα ημέρες.

¹ Οδηγία 2008/115/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών (ΕΕ L 348, σ. 98).

Εάν δεν πραγματοποιηθεί η οικειοθελής αναχώρηση εντός του χρονικού αυτού διαστήματος, η οδηγία επιβάλλει στα κράτη μέλη να προβούν σε αναγκαστική απομάκρυνση χρησιμοποιώντας τα κατά το δυνατόν λιγότερο αναγκαστικά μέτρα.

Μόνον εάν η απομάκρυνση κινδυνεύει να παρακωλυθεί εξαιτίας της συμπεριφοράς του ενδιαφερομένου, μπορεί το κράτος μέλος να προβεί στην κράτησή του. Κατά την «οδηγία για την επιστροφή»², η κράτηση αυτή πρέπει να έχει τη μικρότερη δυνατή διάρκεια και να υπόκειται σε επανεξέταση ανά εύλογα χρονικά διαστήματα· αίρεται δε όταν προφανώς δεν υφίσταται πλέον εύλογη προοπτική απομακρύνσεως και η διάρκειά της δεν μπορεί να υπερβεί τους 18 μήνες. Εξάλλου, οι ενδιαφερόμενοι πρέπει να τοποθετούνται σε ειδικές εγκαταστάσεις και, σε κάθε περίπτωση, να κρατούνται χωριστά από τους κρατούμενους του κοινού δικαίου.

Η οδηγία προβλέπει επομένως μια διαβάθμιση των μέτρων που πρέπει να ληφθούν προκειμένου να εκτελεσθεί η απόφαση περί επιστροφής, καθώς και την υποχρέωση τήρησης της αρχής της αναλογικότητας σε κάθε στάδιο της διαδικασίας. Η διαβάθμιση αυτή κυμαίνεται από το μέτρο που αφήνει τη μεγαλύτερη ελευθερία στον ενδιαφερόμενο, ήτοι η χορήγηση προθεσμίας για την οικειοθελή του αναχώρηση, έως το επαχθέστερο περιοριστικό της ελευθερίας μέτρο που επιτρέπει η οδηγία στο πλαίσιο διαδικασίας αναγκαστικής απομακρύνσεως, ήτοι η κράτηση σε ειδικές εγκαταστάσεις.

Επιδίωξη επομένως της οδηγίας είναι ο περιορισμός της μέγιστης διάρκειας της στέρησης της ελευθερίας στο πλαίσιο της διαδικασίας επιστροφής και η διασφάλιση συνεπώς του σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών. Ως προς τούτο, το Δικαστήριο λαμβάνει, μεταξύ άλλων, υπόψη τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Το Δικαστήριο επισημαίνει, εν συνεχεία, ότι η «οδηγία για την επιστροφή» δεν μεταφέρθηκε στην ιταλική εσωτερική έννομη τάξη³ και υπενθυμίζει ότι, σε τέτοια περίπτωση, οι ιδιώτες δύνανται να επικαλεστούν έναντι του κράτους μέλους, το οποίο δεν προέβη σε μεταφορά, τις διατάξεις μιας οδηγίας εφόσον, από απόψεως περιεχομένου, είναι προφανώς απηλλαγμένες αιρέσεων και αρκούντως ακριβείς. Τέτοια είναι, εν προκειμένω, η περίπτωση των άρθρων 15 και 16 της οδηγίας για την επιστροφή. Ως προς τούτο, το Δικαστήριο κρίνει ότι η ιταλική διαδικασία απομακρύνσεως διαφέρει αισθητώς από αυτήν που καθιερώνει η εν λόγω οδηγία.

Το Δικαστήριο υπενθυμίζει επίσης ότι, καίτοι η ποινική νομοθεσία εμπίπτει κατ' αρχήν στην αρμοδιότητα των κρατών μελών και παρότι η οδηγία για την επιστροφή παρέχει σε αυτά τη δυνατότητα να λαμβάνουν μέτρα, ακόμα και ποινικής φύσεως, στην περίπτωση που τα αναγκαστικά μέτρα δεν κατέληξαν σε απομάκρυνση, τα κράτη μέλη υποχρεούνται, σε κάθε περίπτωση, να τροποποιήσουν τη νομοθεσία τους προκειμένου να διασφαλισθεί η τήρηση του δικαίου της Ένωσης. Επομένως, δεν μπορούν να εφαρμόσουν μια ρύθμιση, έστω και ποινικής φύσεως, ικανή να θέσει σε κίνδυνο την επίτευξη των σκοπών που επιδιώκει μια οδηγία και να της αφαιρέσουν την πρακτική της αποτελεσματικότητα.

Συνεπώς, το Δικαστήριο κρίνει ότι τα κράτη μέλη δεν μπορούν, για την αντιμετώπιση της αποτυχίας των αναγκαστικών μέτρων που ελήφθησαν προς εκτέλεση της αναγκαστικής απομακρύνσεως, να προβλέπουν στερητική της ελευθερίας ποινή, όπως αυτή της εθνικής νομοθεσίας στην υπόθεση της κύριας δίκης, για τον μοναδικό λόγο ότι υπήκοος τρίτης χώρας εξακολουθεί, μετά την κοινοποίηση σε αυτόν διαταγής να εγκαταλείψει το εθνικό έδαφος και μετά την εκπνοή της προθεσμίας που τάχθηκε με αυτή τη διαταγή, να παραμένει παρανόμως εντός του εδάφους κράτους μέλους. Τα κράτη αυτά οφείλουν να συνεχίσουν τις προσπάθειές τους προκειμένου να εκτελεσθεί η απόφαση περί επιστροφής, η οποία εξακολουθεί να παράγει τα αποτελέσματά της.

Συγκεκριμένα, μια τέτοια στερητική της ελευθερίας ποινή, εξαιτίας ειδικότερα των προϋποθέσεων της και του τρόπου εφαρμογής της, παρακωλύει ενδεχομένως την επίτευξη

² Άρθρα 15 και 16.

³ Η προθεσμία για τη μεταφορά της οδηγίας στις εθνικές έννομες τάξεις ήταν η 24η Δεκεμβρίου 2010.

του σκοπού της οδηγίας, ήτοι την καθιέρωση μιας αποτελεσματικής πολιτικής απομακρύνσεως και επαναπατρισμού των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών με σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Το αιτούν δικαστήριο, το οποίο πρέπει να εφαρμόσει διατάξεις του δικαίου της Ένωσης και να διασφαλίσει την πλήρη αποτελεσματικότητά τους, οφείλει συνεπώς να αφήσει ανεφάρμοστη κάθε εθνική διάταξη που αντίκειται στο αποτέλεσμα της οδηγίας (ειδικότερα μια διάταξη που προβλέπει ποινή φυλακίσεως ενός έως τεσσάρων ετών) και να λάβει προσηκόντως υπόψη την αρχή της αναδρομικής εφαρμογής της ελαφρύτερης ποινής, η οποία συγκαταλέγεται στις κοινές συνταγματικές παραδόσεις των κρατών μελών.

ΥΠΟΜΝΗΣΗ: Η διαδικασία εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως παρέχει στα δικαστήρια των κρατών μελών τη δυνατότητα να υποβάλουν στο Δικαστήριο, στο πλαίσιο της ένδικης διαφοράς της οποίας έχουν επιληφθεί, ερώτημα σχετικό με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ή με το κύρος πράξεως οργάνου της Ένωσης. Το Δικαστήριο δεν αποφαινεται επί της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου. Στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να επιλύσει τη διαφορά αυτή, λαμβάνοντας υπόψη την απόφαση του Δικαστηρίου. Η απόφαση αυτή δεσμεύει, ομοίως, άλλα εθνικά δικαστήρια ενώπιον των οποίων ανακύπτει παρόμοιο ζήτημα.

Ανεπίσημο έγγραφο προοριζόμενο για τα μέσα μαζικής ενημερώσεως, το οποίο δεν δεσμεύει το Δικαστήριο.

Το [πλήρες κείμενο](#) της αποφάσεως είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα CURIA από την ημερομηνία δημοσίευσής της

Επικοινωνία: Estella Cigna-Αγγελίδη ☎ (+352) 4303 2582

Στιγμιότυπα από τη δημοσίευση της αποφάσεως διατίθενται από το "[Europe by Satellite](#)" ☎ (+32) 2 2964106